

ANWBEXTRA

Picardië

Nord-Pas-de-Calais

De 15 hoogtepunten in een oogopslag

Welkom

Bienvenue	6
Ter oriëntatie	8
Kennismaking, Picardië in cijfers	10
Geschiedenis, heden, toekomst	14
Overnachten	16
Eten en drinken	18
Praktische informatie	20

Onderweg in en rond Picardië

Nord-Pas-de-Calais	32
Lille 32, Villeneuve d'Ascq 40, Roubaix 41, Valenciennes 41, Le Quesnoy 44, Bavay 44, Maubeuge 45, Avesnois 45, Arras 50, Audomarois 51, Dunkeque 54, Gravelines 60, Calais 61, Boulogne-sur-Mer 62, Le Touquet-Paris-Plage 63	
Somme	64
Abbeville 64, Saint-Riquier 65, Amiens 65, Albert 76, Péronne 77	
Aisne	80
Saint-Quentin 80, Laon 80, Coucy-le-Château-Auffrique 86, Soissons 87, Château Thierry 91	
Oise	92
Noyon 92, Compiègne 96, Pierrefonds 98, Senlis 99, Ermenonville 101, Beauvais 110, Beauvaisis 111	

De 15 hoogtepunten

- 1 Een kasseienroute van 2 km – winkelen in Vieux-Lille** 34
Heel veel leuke winkels in de mooiste wijk van Lille.
- 2 Henri Matisse – de schilder kleurt Le Cateau-Cambrésis** 42
Grote collectie Matisse in een voormalig aartsbisschoppelijk paleis.
- 3 Onderaardse geschiedenis komt tot leven – de mijn van Lewarde** 46
Een getekend landschap met een verrassend verhaal: met niet alleen
maar zwarte bladzijdes.
- 4 Kunstgeschiedenis in een glazen notendop – Musée Louvre Lens** 48
Transparante tempel krijgt moois van de moeder uit Parijs.

5	Vaubanmeesterwerk is nu vriendelijke vesting – Saint-Omer	52
	Betreed de 18e eeuw in een van de schakels van het vestingvierkant.	
6	Neuzen in de wind – Cap Blanc-Nez en Cap Gris-Nez	56
	Oogverblindende kliffen en staren naar de overkant.	
7	Strandjutton of sportief – uitwaaien in de Baie de Somme	66
	Vogels spieden op de slikken en schorren; vlieg, zeil of loop op het strand.	
8	Middeleeuwen in kleur – spektakel op de kathedraal van Amiens	74
	Zo kleurrijk waren de donkere middeleeuwen!	
9	Terug naar de prehistorie –ontdekkingstocht in Parc Samara	78
	Leuke lesjes van Romeinen en Galliërs in een drooggelegd moeras.	
10	Struikrovers en schietgedjes – versterkte kerkjes van de Thiérache	82
	Het lijkt zo lieflijk, maar die robuuste torens waren er niet voor niets.	
11	Bruisend langs de Marne – echte champagne op de route	88
	Het verhaal en mensen achter bubbels – trakteer u op een luxe uitje.	
12	Treinstel met oorlogsverhaal – Clairière de l'Armistice	94
	De geschiedenis herhaalde zich op een kruispunt in het bos.	
13	Kunst, tuinen en paarden – het vorstelijke Château de Chantilly	104
	Aan een groot veldheer en gulle hertog danken we niet alleen de slagroom op de taart.	
14	Rare jongens die Galliërs – Parc Astérix	108
	Durf je de Oziris in of blijf je in het druïdenbos?	
15	Droomtuin in Gerberoy – Les Jardins Henri Le Sidaner	112
	's Zomers net zo mooi in het echt als op het doek: een romantisch dorp en een Italiaanse tuin als inspiratiebron.	

Toeristische woordenlijst	116
Culinaire woordenlijst	118
Register	120
Fotoverantwoording	123
Notities	124
Colofon	126
Extra-routes	128

- Deze symbolen in de tekst verwijzen naar een plattegrond
 Dit symbool in de tekst verwijst naar een van de 15 hoogtepunten
 Dit symbool in de tekst verwijst naar een *Waar voor je geld!*-tip

Bienvenue – Welkom

Reizen is: even weg van het gewone leven, de waan van de dag achter je laten. Als zondagskinderen naar het kasteel dat we te danken hebben aan een koningszoon. Verbazing over de vergaarde weelde – maar wie voelt zich niet rijk met zo'n decor? Achter u wacht nog eens een 180 graden panorama.

Ter oriëntatie

Tussen Vlaanderen en Parijs

Maar weinig reizigers nemen tussen Nederland of Vlaanderen en Parijs de moeite de snelweg te verlaten. Daarmee missen ze heel veel mooie, interessante en sfeervolle plekken. Voor indrukwekkende Franse kastelen hoeft u niet helemaal naar de Loire: Chantilly is een juweeltje. En zelfs het Louvre komt u net na Lille al tegen: in Lens (zie 4 blz. 48).

Frans-Vlaanderen ► D 2

Net over de grens met België komt u in de strook ten noordwesten van Lille wellicht in verwarring: is dit Frankrijk? Klinkerwegen, staminetten en zeker in carnavalstijd schalt er Vlaams uit kelen en versterkers. Dit is Frans-Vlaanderen, eeuwen speelbal tussen de Nederlanden en het Franse regime.

Opaalkust ► B/C 1 / B 2

Veel reizigers passeren op hun route naar Engeland een stukje Noord-Frankrijk, waar veerboten vertrekken vanuit Dunkerque en Calais; de Kanaaltunnel bereikt u nog vóór Calais. Laat nou het mooiste stukje kust pas na Calais liggen. De kliffen van de opaalkust kunnen zich gemakkelijk meten met Dover. Zou het daarom zo geliefd zijn bij de Britten?

Parijse badplaats ► B 3

Goed bereikbare zandstranden zijn er vooral ten zuiden van Boulogne-sur-Mer. De toevoeging van Le Touquet: Paris-Plage, zegt al voldoende, het is de zandkastelenbuitenplaats van Parijs.

Mijnbekken en textiel ► F 4

In het noordoosten was mijnbouw lange tijd van groot belang. De mijn van Lewardre (zie 3 blz. 46) kunt u bezoeken

en laat veel aspecten van het mijnwerkersbestaan zien. Daarnaast was de textielnijverheid hier groot. Weefgetouwen en -machines staan er nu als museumstuk, zoals in Roubaix en in streekmusea van Cambrésis en Avesnois.

Somme ► D 7

De delta van de Somme (zie 7 blz. 66) is een buitengewoon verrassend natuurgebied. Het rivierdal is al sinds de oudheid bewoond, waarvan bijzondere archeologische vondsten getuigen (zie 9 blz. 78). De Somme gaf tevens haar naam aan het departement; hoofdstad van Somme is Amiens. De doorgaande weg richting Normandië en de westkant van Parijs komt sinds ruim een tiental jaren niet meer tot aan de voet van de imposante kathedraal; een rondweg voert in een grote boog om de stad. Het lichtspel op de kathedraal (zie 8 blz. 74). is de kleine omweg meer dan waard.

Slag om de Somme ► F 6

Zeer grote bekendheid heeft de Somme als strijdfront: eindeloos is er in de Eerste Wereldoorlog gevochten. Meters werden doorgaans slechts gewonnen – en verloren – ten koste van heel veel slachtoffers. Het is een van de donkerste bladzijden uit de oorlogsgeschiedenis. In Péronne wordt de geschiedenis op buitengewoon indrukwekkende wijze in beeld gebracht. Oorlogssporen zijn er alom: grote monumenten ter herinnering, en als het land wordt geploegd, komen er nog steeds bewijzen aan de oppervlakte.

Oise ► D 9

Het departement Oise is genoemd naar de rivier de Oise. Die passeert beken-

de plaatsen als Noyon, Compiègne en Chantilly voordat het water ten noordwesten van Parijs in de Seine vloeit. Oise is bij uitstek het land van de imposante kastelen, met als onbetwiste topper Chantilly (zie 13 blz. 104), dat voor de beroemde Loirekastelen niet onderdoet. Hoofdstad van Oise is Beauvais; hier is het befaamde tapijtweversambacht nog steeds actueel. Niet ver van het Île-de-France, maar met een onverwachte verstilling, is Gerberoy, op de kaart gezet door Henry Le Sidaner (zie 15 blz. 112).

Aisne ► H 7/8

De Aisne mondt bij Compiègne uit in de Oise. In de op een heuvel gelegen hoofdstad Laon is de kathedraal van verre zichtbaar. Haar eigen stuk oorlogsgeschiedenis heeft Aisne aan de Chemin des Dames, een frontlinie uit de Eerste Wereldoorlog die jaren vastgenageld lag tussen Laon en de Aisne.

Champagnerivier ► F 4

De Marne die in de uiterste zuidhoek van Aisne stroomt, draagt bij aan een gunstige bodemgesteldheid voor de wijnbouw. En dan in het bijzonder de druivenrassen waarvan champagne wordt gemaakt (zie 11 blz. 88). Hemelsbreed liggen champagnehoofdsteden Reims en Épernay hier dan ook maar enkele tientallen kilometers vandaan.

Thiérache ► I 6/7

Een heuvelachtige strook in het uiterste noordoosten van Picardië was lange tijd een no-go-area. Hier trokken strijdende troepen doorheen en lieten er hun handtekening achter. Struikrovers verschansten zich er in afwachting van een nieuwe dienstheer. De bewoners troffen er speciale voorzieningen: van hun kerkjes maakten ze toevluchtshavens (zie 10 blz. 82).

Coquelicots: klapprozen, symbool van de streek (zie blz. 11)

Kennismaking, Picardië in cijfers

Gouden geschiedenis

In deze gids beschrijven we twee Franse regio's: Picardië en Nord-Pas-de-Calais.

Het culturele leven bloeide hier in de late middeleeuwen volop en stak menig Italiaanse stad naar de kroon. De lakennijverheid zorgde voor handelsbetrekkingen en geld in het laatje. De adel liet francs en florijnen rollen voor verfraaiingen in en rond het huis. De geestelijkheid was ook prominent aanwezig.

Kathedralen

Dat ook de kerk in de middeleeuwen over geld beschikte, blijkt uit de gotische kathedralen van Amiens, Beauvais, Laon, Noyon, Senlis en Soissons. Ze behoren tot de oudste, grootste en hoogste exemplaren van Frankrijk. Op de kathedralen van Amiens (zie 8 blz. 74), Beauvais en Laon vinden 's zomers bijzondere lichtvoorstellingen plaats.

Belforts

Met de klokkentorens die – doorgaans naast het stadhuis – in Belgische en Noord-Franse stadjes verrezen, lieten de burgers hun positie zien: de torens waren een symbool van macht, tegenhangers van de bouwwerken uit de religieuze en adellijke klasse. Meer dan vijftig van deze belforts (beffroi) staan op de UNESCO Werelderfgoedlijst als erkenning van dit typische architecturale erfgoed. De meeste zijn middeleeuws, toen de burgers zich in gilden organiseerden en macht kregen, maar die van Lille is nog geen eeuw oud.

Kastelen en lustsloten

Chantilly (zie 13 blz. 104) is niet het enige kasteel in de groenstrook – die nog niet door de rook van Parijs is vertroebeld.

In sommige kastelen, zoals van Ermenonville en Courcelles, kunt u tegenwoordig logeren. Als Lodewijk XIV niet in Versailles of Fontainebleau was, richtte hij in Compiègne enorme feesten aan; de inrichting is nog grotendeels origineel van de laatste Franse keizers. Pierrefonds was de grote favoriet van Napoleon III. In het kasteel van Troisreux wordt u door de huidige – adellijke – bewoners ontvangen en rondgeleid.

Bossen

Rond die domeinen lagen uitgestrekte bossen die als jachtdomein dienden. Het groen heeft nog flinke afmetingen bij Compiègne, Chantilly, Ermenonville en Villers-Cotterêts (*Forêt de Retz*). Ze staan vol loofbomen, met eiken, beuken en haagbeuken in de meerderheid, daarnaast essen, esdoorns, berken en kastanjes. Er gaan lange, rechte paden doorheen die zich uitstekend voor fietstochten lenen. Midden in het bos van Compiègne staat een treinstel met bijzondere historische lading (zie 12 blz. 94). Op zanderige grond staan ook dennen. Aan de kust, zoals bij Le Touquet, is een pijnbos aangeplant om zandverstuivingen tegen te gaan.

Franse en Engelse tuinen

In de 17e en 18e eeuw ontstond de behoefte om de natuur puur uit esthetisch oogpunt naar eigen hand te zetten. André Le Nôtre (1613-1700) wordt gezien als de schepper van de klassieke Franse tuin. Hij werkte in Parijs, Versailles en Chantilly. Verschillende tuinkamers werden geometrisch 'gecomponeerd' volgens strikt symmetrische patronen. Er zijn gazons, boomgroepen, waterpartijen, beelden en ornamenten, maar alle

strak gerangschikt. De Engelse tuin was weer een reactie op de kunstmatig aan-
doende symmetrie. Water mag meanderen,
lijnen zijn golvend, uitzichten ver-
rassen. Een mooi voorbeeld is het Parc
Jean-Jacques Rousseau in Ermenonville.

Strandvertier ► A 5

Pas-de-Calais en Somme hebben een
indrukwekkende kustlijn. Er zijn brede
zandstranden en steile kliffen. Ze nodi-
gen uit tot eindeloze strandwandelin-
gen; ook strandzeilen is er heel popu-
lair. Als u buiten de Franse zomervakan-
tie naar de badplaatsen gaat, treft u het
zelden overvol.

Kliffen en kwelders ► B 1/2

Dat de kliffen van de Côte d'Opale (zie
6 blz. 56) op die van Dover lijken, is
niet zo vreemd: ze zaten ooit aan elkaar
vast, al is dat ruim 120.000 jaar geleden.
Waar de Somme uitmondt in zee, is
een ritmische uitwisseling van het zoe-
te en het zoute water, wat aan de Baie
de Somme (zie 7 blz. 66) zo'n verras-
sende flora en fauna geeft: er groeien
zeekraal en lamsoor, maar ook slijkgras
en zeepostelein. De kwelders, duinen en

plassen zijn te vergelijken met Het Zwin
in België en de Nederlandse wadden.

Land van klaprozen

Van mei tot juli kleurt het akkerland
rood van de klaprozen. Dat schilder-
achtige tafereel heeft nog een diepere
betekenis. Het is het symbool voor de
gevallenen van de Eerste Wereldoor-
log. 'In Flanders Fields the poppies grow,
between the crosses, row on row ...' is
de opening van een beroemd gewor-
den gedicht over het rauwe strijdtoe-
nel van de loopgraven, geschreven door
een Canadese militaire arts en dichter.
Klaprozen doen het goed in omwoelde
grond, ze zijn rood als bloed en hebben
een zwart hart van rouw. Van sommige
soorten kon opium worden gewonnen,
dat als verdoving veel werd gebruikt.

Klaprozen komt u ook tegen op schil-
derijen, in medicijnen en in de keuken.
De firma Gosse (Lens) maakt er een fris-
drank van, en klaprozengelei is een bij-
zondere lekkernij op toast of bij paté.

Rozegeur

Picardië presenteert zich ook als ro-
zenstreek. De *Rose of Picardy* is door

Feiten en cijfers

Grootte en ligging: Nord-Pas-de-Calais beslaat 12.414 km², Picardië 19.399 km².
Dat komt overeen met circa driekwart van Nederland. Deze regio's liggen in het
uiterste noordwesten van Frankrijk, grenzend aan België, en beslaan samen
ongeveer 6% van Frankrijk.

Hoogste punt: Wattigny, bij Hirson in het noordoosten van Picardië, ligt op
285 m; de Mont Anor, bij Avesnes-sur-Helpe in Nord-Pas-de-Calais, is 271 m.

Bevolking: in Nord-Pas de Calais wonen ruim 4 miljoen mensen, in Picardië
bijna 2 miljoen.

Economie: mijnbouw was in het noorden van belang, evenals textielindustrie.
Nu is er vooral bedrijvigheid rond Lille, Valenciennes en Beauvais. Bij Gravelines
staat een grote kerncentrale. Toerisme speelt een grote rol, vooral aan de kust
en bij de herdenkingsplaatsen van de Wereldoorlogen.

Bestuur en politiek: Picardië, met hoofdstad Amiens, is onderverdeeld in
de departementen Somme, Oise en Aisne. De regio Nord-Pas-de-Calais, met
hoofdstad Lille (Rijsel), bestaat uit de departementen Nord en Pas-de-Calais.

Euralille, Lille, met de reuzentulpen van Yayoi Kusama

een Britse kweker ontwikkeld en met die naam gedoopt. Deze roos is donkerroze tot lichtrood, heeft vijf blaadjes, een uitzonderlijk lang bloeiseizoen en verspreidt een licht parfum. Na de bloei ontstaan er mooie rozenbottels. Deze soort doet het uitstekend in de Abbaye de Valloires, de Abbaye de Chaalis en Château de Rambures. Daar ziet u overigens nog veel meer rozensoorten. Heel veel publiek trekken de rozendagen in Chaalis, half juni. Rozenblaadjes

worden behalve in parfum en zeep ook verwerkt tot gelei; rozenknoppen worden wel toegevoegd aan champagne.

Hagenlandschap

Vroeger werden weidepercelen gewoonlijk omzoomd door hagen om het vee binnen te houden. Het prikkeldraad heeft dat grootschalig vervangen. Toch zien we hier in Noordwest-Frankrijk, vooral in de Thiérache, nog mooie voorbeelden van zo'n bocageland-

schap. Meestal bestaan de hagen uit meidoorn, sleedoorn, wilgen en (haag) beuken, met daartussen egelantier of andere rozen.

Friet en Vlaams

Sinds de film *Bienvenue chez les Ch'tis* (2008) van Dany Boon, is Frans-Vlaanderen bij het grote publiek bekend: een onverstaanbaar volk leeft er hoofdzakelijk van bier en de aanwezigheid van frietkotten. Gelukkig zijn die er nog steeds, maar naar de stereotypen moet u wel goed zoeken.

Reuzen

Typische streekfeesten in het voormalige Franse Vlaanderen zijn de carnavaleske optochten met de reuzen. Ze zijn te vergelijken met de reuzenstoeten in België (bijvoorbeeld in Gent, Aalst en Lier).

Als fenomeen deden de reuzen aan het begin van de 16e eeuw onder Karel V hier hun intrede – in Portugal en Spanje waren ze al eerder een bekend verschijnsel. Legendarische figuren werden er letterlijk opgeblazen. Als poppen worden ze op hoogtijdagen meegedragen, niet alleen tijdens het carnaval.

De reuzen van Lille zijn de stichters van de stad: Lydéric en Phinaert (zie blz. 33). In Arras zijn de onafscheidelijke Colas en Jacqueline stadsheer en -dame. Dunkerque en Cassel hebben Vikingen als mascotte genomen. Ambachtslieden zijn de rolmodellen van Boulogne-sur-Mer (visser), Saint-Omer (groentekwerker) en Steenvoorde (houthakker).

Vestingen

Juist in Noord-Frankrijk, waar veel om grondgebied is gestreden, zijn de versterkingen aangebracht. Ten tijde van de Zonnekoning bouwde veldmaarschalk en bouwmeester Vauban een dubbele linie vestingwerken (zie blz. 45). Sommige zijn nog in vrij authentieke staat, zoals de citadel van Lille (blz. 33).

De Duitsers brachten in WO II langs de kust een bijna 2700 km lange verdedigingslinie aan om invasie van geallieerden te beletten. Deze Atlantikwall liep langs de gehele kust van Frankrijk, maar ook langs België, Nederland, Duitsland, Denemarken en Noorwegen.

Moderne architectuur

In beide Wereldoorlogen kregen Nord-Pas-de-Calais en Picardië met enorme verwoestingen te maken. Dat betrof vooral de strategische havendoelen en de frontlinies bij de Somme en de Chemin des Dames.

De wederopbouw na de Tweede Wereldoorlog liet aanvankelijk nog voorzichtige projecten zien, zoals de Tour Perret in Amiens (blz. 71). Echte voorbeelden van moderne architectuur, nog volop in ontwikkeling, zijn te zien in de wijk Euralille van Lille. Daaraan werkten onder meer Jean Nouvel, Christian de Portzamparc en de Nederlandse architect Rem Koolhaas mee. Een recent staaltje hedendaagse bouwkunst is fraai geleverd in Lens, waar het Japanse architectenbureau SANAA de Louvre-dependance tekende (zie 4 blz. 48).

Taal

Picardisch is een streektaal die verwant is met het Frans en Waals. In het marionettentheater van Amiens is het voertaal. Het Vlaamsch in Frans-Vlaanderen is aan het Nederlands verwant. Plaatsen met Vlaamse namen als Hondskoote en Hazebrouck en de aanwezigheid van estaminetten zijn de plekken waar u dit dialect nog kunt horen. Net als in de film *Bienvenue chez les Ch'tis*. Verwacht overigens niet dat u hier met Nederlands uit de voeten kunt, u bent echt in Frankrijk. Over taalstrijd deed ook Asterix een duit in het zakje in *Asterix en de Belgen*, waar Belgische stamhoofden ruziën om de tong (Fr. *langue*: tong of taal) van een everzwijn.

Geschiedenis, heden, toekomst

Vuistbijlen en vuursteen

Aan de oevers van de Somme zijn halverwege de 19e eeuw allerhande prehistorische gereedschappen aangetroffen, die terugvoeren tot in de steentijd. Veel van die vondsten zijn beland in de musea van Amiens en Abbeville.

Galliërs, Belgen en Romeinen

Kelten veroverden grote delen van het huidige Frankrijk tussen de 8e en 5e eeuw v.Chr. Ze introduceerden het ijzer en bouwden *oppida*: versterkte nederzettingen op hogere delen in het landschap. Verschillende Keltische volkeren stonden bekend onder de naam Galliërs, waaronder de Belgae. De Romeinse keizer Julius Caesar veroverde Gallië in de 1e eeuw v.Chr., waarbij het taai verzet van de Belgae roemrucht was. Romeinse wegen werd aangelegd van Boulogne-sur-Mer naar Arras en Maastricht en via Laon naar Reims. Op een kruispunt van wegen lag Bagacum, dat een belangrijk centrum was voor aardewerk en brons (zie Bavay, blz. 44). Nieuwe Romeinse steden ontstonden: Beauvais, Noyon, Senlis, Soissons en Saint-Quentin. Tot leven komen de ijzertijd, Galliërs en Romeinen in het Parc Samara (zie 9 blz. 78), en in pretparkvariant in het Parc Astérix (zie 14 blz. 108).

Van Clovis naar Karolingen

Bij Soissons werd in de 5e eeuw de laatste Romeinse stadhouder door de Franke Clovis verslagen. Hij liet zich in Reims tot christen dopen en verbond zo de Franken aan de rooms-katholieke kerk. De Karolingische dynastie begon in 751 met de kroning van Pepijn de Korte, vader van Karel de Grote, in Soissons.

Kerken en kloosters

Met de kerstening van het rijk werden bisschoppen benoemd, die hun zetel kregen in Senlis, Noyon, Soissons en Laon. Minder fortuinlijke geestelijken belandden in de moerasgebieden als Saint-Omer, Saint-Riquier en Saint-Valery-sur-Somme, waar kloosters verschenen. Die ontwikkelden zich ook economisch en cultureel. Het werden modelboerderijen op het gebied van land- en wijnbouw en veeteelt, monnikenwerk werd verzet op het gebied van ontginning en inpoldering. Als weerwoord op de vergaarde rijkdommen trad een kloosterhervorming in. Nieuwe orden verschenen, zoals die van de premonstratenzen en cisterciënzinnen van Vaucelles, Valloires, Chaalis, Vauclair en Longpont. Norbert van Xanten vestigde in 1121 het klooster van Prémontré, bij Laon.

Capetingen

De Karolingers werden opgevolgd door de Capetingen. Hugo Capet werd in 987 in Senlis tot koning van Frankrijk

Napoleon Bonaparte aan de Chemin des Dames

gekroond. Er was nog geen territoriaal gebied Picardië. Het bleef speelbal van de graven van Vlaanderen in het noorden, de hertogen van Normandië in het westen, de koning in het zuiden en de graven van Champagne in het oosten. De steden waren vrij zelfstandig. Beauvais, Laon en Soissons werden door bisschoppen geregeerd.

Liaisons

Koning Filips II verwierf Engelse bezittingen in Frankrijk en een deel van Vlaanderen door zijn huwelijk met Isabella van Henegouwen. Zo werd ook Artesië, ruwweg het huidige Pas de Calais, Frans bezit. Door strijd en huwelijkse liaisons verschoven de Frans-Vlaamse grenzen diverse malen.

Calvinisten en de Zonnekoning

In de loop van de 16e eeuw brak een periode van welvaart aan. De steden werden sterk, burgers kregen meer macht, handel en nijverheid floreerden. Onrust kwam er vanuit religieuze hoek. De in Noyon geboren Jean Calvin verspreidde het protestantisme in Frankrijk. De conflicten met het katholieke Spanje groeiden. Bloederige godsdienstoorlogen waren het gevolg en wakkerden het absolutisme aan: de Zonnekoning, Lodewijk XIV, was alleen verantwoording schuldig aan God.

Frans Revolutie

Het verzet tegen de Franse Kroon bereikte in de Franse Revolutie (1789) een hoogtepunt bij de bestorming van de Parijse Bastille. De spilzieke vorsten – die wel een goede smaak hadden – Lodewijk XIV en zijn echtgenote Marie-Antoinette eindigden onder de guillotine, evenals vele edelen en priesters die geen eed op de nieuwe grondwet wilden afleggen. Kloosters werden ontmanteld en onder de nieuwe leiders verdeeld.

Napoleon

Door een staatsgreep kwam in 1799 Napoleon Bonaparte aan de macht. Bij de Chemin des Dames haalde hij een laatste overwinning op een Russisch-Pruisisch leger. Aan de heerschappij onder Napoleon kwam met de Slag bij Waterloo (1815) een einde.

Industrialisatie en de mijnen

De Frans-Duitse oorlog had ondanks veldslagen bij Bapaume en Saint-Quentin weinig weerslag op het noorden van Frankrijk. Wel nam de industrialisatie van Nord-Pas-de-Calais toe nadat Lotharingen aan Duitsland was afgestaan. Vanaf 1850 draaiden de mijnen van Lens op volle toeren. Roubaix werd de hoofdstad van de Franse textielindustrie. De gietijzeren kachels en fornuizen van Guise (Aisne) werden wereldmarktleider. Mijn- en fabrieksarbeiders kregen collectieve woonvoorzieningen.

La Grande Guerre en WO II

De spanningen tussen de Europese bondgenoten kwamen tot een explosie na de moord op aartshertog Frans-Ferdinand van Oostenrijk in 1914; de Eerste Wereldoorlog brak uit en had hier grote gevolgen. Vooral om aan de linies bij de Somme en de Chemin des Dames werd langdurig en intensief gevochten (zie ook blz. 86 en blz. 128)

Tijdens de Tweede Wereldoorlog waren vooral de Atlantikwall (blz. 13) en de lanceerbasis bij Saint-Omer (blz. 54) sleutelplaatsen. De verwoestingen waren in tal van steden wederom groot.

Socialisme en nationalisme

De naoorlogse periode is vooral door de socialisten geleid. Frankrijk was op mondiaal gebied heel actief en liep voorop als producent van kernenergie. De druk van centrumrechts is de afgelopen decennia echter sterk toegenomen.

Overnachten

Denkt u bij Franse hotels meteen aan te korte en doorgezakte bedden? Hoef niet meer. Al zijn de bedden met een lengte van 1.85 m nog niet geheel uitgebannen, ze zijn zeldzaam en de kwaliteit is er meer dan gemiddeld goed. U kunt er voor beoordelingen natuurlijk altijd nog Tripadvisor op naslaan.

Omdat door het grote aanbod door de bomen het bos niet meer is te zien, hebben wij in deze gids een kritische selectie voor u gemaakt. Belangrijke criteria daarbij vormden de locatie en de gastvrijheid.

Classificatie

Franse hotels kennen een onderverdeling in vijf categorieën (* tot ****L), waarbij de L voor een zeer luxe hotel staat. Op doorreis kunt u terugvallen op ketens als Formule 1, Accor, Première Classe, Campanile en Ibis, waar de voorzieningen zeer sober zijn, de sfeer ver te zoeken is en roken in veel kamers toegestaan. Een stapje meer luxe bieden Mercure en Novotel.

De keuring van Michelin

Michelin heeft een eigen classificatie. De selectie van Michelin is lijk, van eenvoudig tot luxe, en is te vinden in de jaarlijks herziene gidsen, maar ook op www.viamichelin.nl.

Huiselijke haard

Nog veel groter is het aantal adressen dat is aangesloten bij de organisatie Logis et Auberges de France. Die hebben een geelgroen uithangbord met openhaard. Veruit de meeste van deze adressen bevinden zich op het platteland of in kleine plaatsen. De prijzen zijn doorgaans heel schappelijk. Meestal kunt u

er ook eten. Als er geen restaurant is, wordt doorgaans *table d'hôte* aangeboden; zie www.logishotels.com. Voor Pas de Calais en Somme zijn die nog aantrekkelijker gerangschikt op www.logispasdecalais.com en op www.logis-somme.com.

Chambre d'hôte

Bed & Breakfast heet in Frankrijk *chambre d'hôte*. Particulieren die kamers aanbieden zijn te vinden op www.chambres-hotes.nl, maar ook op www.gites-de-france.com. Daar staan tevens vakantie-woningen, die zich bij uitstek lenen voor een langer verblijf. Veel Nederlandstalige chambres d'hôtes zijn verzameld op www.chambresdhotewijzer.nl.

Regionale toeristenorganisaties geven hun *Guides des Hébergements* uit. Kijk ook op www.booking-somme.com en www.gites-oise.com.

Kamperen

Op de overzichtskaart ziet u aan de talrijke campingsymbolen dat het aanbod voor kampeers in deze regio groot is. We noemen er enkele in deze gids omdat ze een bijzonderheid hebben, zoals: boomhutten! Ook een steeds vaker voorkomend verschijnsel zijn de *pipode-clown-en-mamaloewagens*, hier *roulottes* genoemd. Trekkershutten zijn ook op diverse campings te vinden.

Adressen van ecologische boerderijen en campings ziet u in de Groene Vakantie-gids Frankrijk van ECEAT (www.eceat.nl). Kleinschalige adresjes zijn verzameld in Charmecampings Noordwest-Frankrijk van de ANWB. Een uitgebreide lijst kampeerterrains vindt u op www.campingfrance.com. Voor naturistenterreinen kunt u het beste de Internationa-

le Naturistengids raadplegen; www.nfn.nl. Atout France heeft een Nederlands-talige brochure gewijd aan naturisme in Frankrijk. Zie ook www.naturisme.fr.

Prijzen

De prijzen voor logies zijn sterk afhankelijk van de mate van luxe. Kamers bij particulieren zijn meestal, maar niet altijd, goedkoper dan een hotel; de prijzen liggen daar tussen € 65 en € 85 voor een tweepersoonskamer. Een hogere prijs betaalt u voor meer luxe maar ook voor de locatie: dichterbij Parijs gaan de prijzen duidelijk omhoog. In de middencategorie liggen de prijzen van kamers rond € 175. Dan zijn er nog enkele luxe kasteelhotels waar u op het dubbele van die kamerprijs moet rekenen.

In een stacaravan bent u bij een meerdaags verblijf het goedkoopste uit. Maar in Noordwest-Frankrijk zijn de prijzen voor een nostalgisch en toch comfortabel verblijf veelal alleszins redelijk.

In deze gids vermelden we de prijzen van 2014 van een tweepersoonskamer. Ontbijt is bij chambre d'hôte in principe inbegre-

Natuurlijk kunt u logies boeken via grote internetbemiddelaars als www.booking.com. Maar als u al precies weet waar u heen wilt, raden we u aan om rechtstreeks bij de eigenaren te boeken. Dan hebt u een veel grotere kans dat uw voorkeur wordt ingewilligd, u betaalt echt niet méér en u helpt het lokale toerisme een handje extra.

pen, in hotels doorgaans niet. Daar komt soms per dag en per persoon een toeristenbelasting bij (€ 0,80 / € 1).

Internet

Vrijwel altijd is wifi – gratis – beschikbaar voor gasten. Al is die vorm van social media niet in alle uithoeken van de huizen en hotels gegarandeerd.

Groen

In Aisne zijn ecovriendelijke logeeradressen verzameld in ongerepte gebieden, ver van lawaai en stadsgedruis, op www.evasion-aisne.com.

Boomhut op Camping du Clos Cacheleux, Moyenneville

Eten en drinken

Frans met Vlaams tintje

Het noordwesten van Frankrijk laat veelal een geslaagde combinatie zien van Vlaamse uitbundigheid en Franse verfijning. Aan zee profiteert u natuurlijk van superverse vis, bij de Marne van champagne en uit Chantilly komt de echte slagroom.

Estaminetten

Van oudsher waren estaminetten Vlaamse cafeetjes met een authentiek interieur: kanten kleedjes en grootmoeders servies. Daar werd gepraat en muziek gemaakt, bordspelen kwamen op tafel. Een rustiek interieur hebben estaminetten nog altijd, en op de kaart staan klassiekers. Zoals potjevleesch, vlees in gelei, of carbonade flamande – in bier gestoofd rundvlees. Waterzooi is een eenpansgerecht van kip of vis met room en groenten. Konijn met pruimen staat ook vaak op de menukaart, evenals gerechten met kaas, bij voorkeur maroilles: als hartig taartje, in saus of gratin op aardappelen of vlees. Estaminetten vindt u vooral in Frans-Vlaanderen, de grensstreek met België.

Typisch Picardië

Elk restaurant dat de streekkeuken serveert in Picardië zal de *ficelle picarde* op de menukaart hebben: een pannenkoek gevuld met een kaas-ham-champignonbechamelsaus, opgerold en in de oven gegratineerd. Een *flamiche picarde* is een romige, hartige taart met in boter gesauteerde prei. In de *quiche picarde* gaan meestal zoete uien, ham en room.

De platte witte bonen rond Soissons zijn hoofdingrediënt van de *soissoulet*. Ook ziet u daar kleine vleespasteitjes op de menukaart, de *rissoles de Coucy*.

Frieten

In *Asterix en de Belgen* stelt een Belg aan zijn vrouw voor de aardappelen in reepjes te snijden en in een pot hele olie te gooien ... Zo oud is de friettraditie nog niet – de aardappel kwam immers pas na de ontdekkingsreizen vanuit de Nieuwe Wereld naar Europa en werd vervolgens nog geruime tijd als varkensvoer afgedaan. Mensen zouden maar lepra krijgen van aardappelen.

Intussen zijn frieten niet alleen in het Frans-Vlaamse deel van het land gemeengoed. Moules-frites en steak-frites zijn de geliefdste combinaties.

Soep

Soepen zijn als voorgerechten in de streekkeuken heel populair. In de winter zijn dat voedame *potages*, zoals de *soupe de poisson du Touquet*, de *caudière étaploise* en de *courguinoise calaisienne*. Mosselen en bloemkool worden samen een *crème de choufleur aux moules*. In Nord-Pas-de-Calais is de *potée* populair: een soepachtige stoofpot met groente en vlees.

Vis en schaaldieren

Moules-frites en nog eens moules-frites. In Lille vormen grote bergen mosselschelpen een van de hoofdattracties tijdens de jaarlijkse braderie in september. Ze worden à la *marinière* gekookt met wijn, sjalotten en platte peterse lie, of in variaties met room, pepers en blauwe kaas.

Rollmops heeft ook in Boulogne-sur-Mer wortel geschoten. Paling in 't groen – *anguille au vert* – is een bekende uit België. *Craquelots* zijn kleine, gerookte haringen uit Dunkerque. *Harengs marinés* zijn gemarineerd in witte wijn of

zijn, met uien, peper, zout en kruiden. *Escavèche* is een stoofpot met diverse soorten zoetwatervis (waaronder forel).

Groente van het land

Het noordwesten van Frankrijk vormt een van de groentekamers van het land. Een hoofdrol is weggelegd voor bietjes (*betterave*), witlof (*endive*, meestal gestoofd, soms in de oven met kaas gegratineerd) en rode kool (*chou rouge*). Daarnaast zijn er tal van slasoorten, waaronder de bittere rode radicchio, eigenlijk een familielid van witlof.

Kaas

De beroemdste kaas van de streek is de *maroilles*, van oorsprong uit de streek Avesnois, waar monniken voor het eerst het vierkante kaasje maakten. Het is een *pâte-lavée*, ofwel ongeperste kaas, gewassen met zout water – in het geval van de *maroilles* met bier. De geur is sterk maar de smaak zacht. Er zijn veel varianten, zoals de *boulette d'Avesnes*, de *gris de Lille* en de *coeur d'Arras*. In

Het middageten betekent in Frankrijk een warme maaltijd, geserveerd tussen 12 en 14 uur. Een salade vindt u meestal nog wel op de menukaart, een eenvoudig broodje niet, althans niet in restaurants. Een – belegd – stokbrood is bij cafetaria's en bakkers te vinden, meestal om mee te nemen.

Picardië is de *rollet* verwant aan de *maroilles*, maar een stuk pittiger. De *tomme* is een harde, rauwmelkse kaas en wordt in diverse streken gemaakt.

Streekbieren

De nabijheid van België en de desastreuze druifluis hebben tot een hoge bierproductie en -consumptie geleid in het noordwesten van Frankrijk. Grote brouwerijen zijn Ch'ti (Lens), Trois Monts (Saint-Sylvestre-Cappel, in Frans-Vlaanderen), Jenlain (ten oosten van Valenciennes) en Pelforth (Lille), dat door Heineken is overgenomen. Meestal serveren cafés ook Leffe, Grimbergen of Hoegaarden. Ook zijn er enkele kleine brouwerijen, zoals Vivat (Le Cateau-Cambrésis en Lille) en Saint-Rieul (Trumilly).

Champagne

Uit het uiterste zuidoosten van Picardië komt echte champagne (zie 11 blz. 88).

Prijsniveau

Vaak wordt in restaurants een formule aangeboden die bestaat uit een dagshotel (*plat du jour*) met een voor- en/of nagerecht naar keuze. Daardoor komen ook gerenommeerde adressen vaak binnen bereik van budgettaire gelimiteerde reizigers. De lunchformules zijn altijd een stuk voordeliger dan de avondmenu's, maar meestal in de week-ends niet beschikbaar. De prijzen voor uit eten gaan liggen hier gemiddeld lager dan in Nederland en België.

Estaminetten: Vlaamse gezelligheid

Praktische informatie

Reizen naar Picardië

Met het vliegtuig

Gezien de vrij korte afstand en de goede alternatieven, is vliegen naar Picardië of Nord-Pas-de-Calais geen voor de hand liggende optie. Dicht bij de zuidgrens van Picardië bevindt zich het grote en zeer drukke internationale vliegveld Charles-de-Gaulle. Het vliegveld van Lille-Lesquin ligt 10 km van het centrum van Lille; daar vindt u vluchten met Air France, EasyJet en Ryanair, maar geen directe verbindingen met Nederland of België.

Met de trein

Met de Thalys bent u in 2 uur en 36 min. van Amsterdam in Lille; enkele reizen vanaf € 40, 1e klas € 70. De reisduur vanaf Antwerpen bedraagt 1 uur en 20 min. TGV- en Eurostartreinen gaan – meestal met overstap in Lille – naar Roubaix, Lens, Valenciennes, Arras, Haute-Picardie (dat is Ablaincourt-Pressoir in het departement Somme) en Parc Astérix. Zie voor reisschema en boekingen www.ninternational.nl, www.b-europe.com en www.eurostar.com.

Met de auto

De afstand Utrecht-Lille bedraagt 250 km, Antwerpen-Lille 125 km. Vanuit Utrecht is het zowel naar Amiens als Laon circa 400 km, naar Chantilly 435 km. Naar Parijs is het vanuit Lille nog 220 km, reken dan op circa € 16 tol (*péage*).

Verkeersregels: op snelwegen is de maximumsnelheid 130 km/u (110 km/u bij nat wegdek), op autowegen 110 (90) km/u, op andere wegen 90 (80) km/u en binnen de bebouwde kom 50 km/u.

De alcohollimiet is 0,5 promille; het is in Frankrijk verplicht een alcoholblaastest in de auto te hebben. Wie korter dan een jaar over een rijbewijs beschikt, mag niet harder rijden dan 90 km/u.

Wegenwacht: op snelwegen kunt u via praatpalen hulp invoeren, op autowegen vraagt u via tel. 0800 08 92 22 om assistentie (*SOS Dépannage*).

Met de bus

Eurolines rijdt één- tot driemaal daags vanuit Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Breda naar Lille, de gemiddelde prijs is € 50; www.eurolines.nl.

Ook rijden er luxe bussen van de SNCF tussen Amsterdam en Lille (geen tussenhaltes), retourprijs vanaf € 62; tel. 0900 040 16 25, www.idbus.nl.

Douane

Reisdocumenten: voor toeristen uit de Europese Unie is een geldig identiteitsbewijs voldoende. Kinderen moeten een eigen legitimatiebewijs hebben. Zorg ervoor dat u uw identiteitsbewijs steeds bij u hebt, dat is verplicht en bovendien wordt het u bij fietsverhuur en meestal ook bij het inchecken in hotels gevraagd.

In- en uitvoerbepalingen: contante geldbedragen boven de € 10.000 moeten mondeling worden aangegeven. Ingezetenen van de Europese Unie mogen onbepaald goederen voor eigen gebruik uitvoeren (800 sigaretten, 10 l alcoholische dranken met meer dan 22 % alcohol, 10 l met minder dan 22 % alcohol, 90 l wijn of 110 l bier).

Een grotere hoeveelheid van voornoemde goederen en het invoeren van auto's of motoren zijn aan accijns onderhevig; zie www.belastingdienst.nl.

Reizen in Picardië

Met de auto

Een paar grote snelwegen gaan door het gebied: de A1 van Lille naar Parijs, de A16 van Dunkerque via Boulogne-sur-Mer en Abbeville naar Amiens en Beauvais, en de A26 van Calais via Lens, Saint-Quentin en Laon naar Reims; zie de tarieven op www.autoroutes.fr. Buiten de autosnelwegen bent u aangewezen op routes nationales en départementales, de N- en D-wegen. Verkeersinformatie vindt u op www.anwb.nl, www.viamichelin.nl. Specifiek voor de secundaire wegen staat informatie op www.bison-fute.equipement.gouv.fr.

Parkeren: vooral in steden als Lille en Amiens kost parkeren tijd en geld – al zijn ook daar aan de randen gratis parkeerplaatsen. Bij grote attracties, zoals het kasteel van Chantilly, geldt alleen betaald parkeren. Opvallend is nog altijd dat er in steden zelden van 12-14 uur parkeergeld betaald hoeft te worden bij parkeermeters aan de straat: dan moeten tenslotte kunnen lunchen.

Metro

Metrolijnen verbinden Lille met de voorsteden Villeneuve-d'Ascq, Roubaix en Tourcoing.

RER / TER

In het zuiden van Picardië kunt u op diverse plaatsen eenvoudig met regionale treinen reizen naar het centrum van Parijs, bijvoorbeeld vanaf Chantilly en Orry-la-Ville. Zie het netwerk op www.ratp.fr. Nog veel meer mogelijkheden heeft het TER-net van de SNCF; www.ter-sncf.com. Méru, Château-Thierry en Dormans zijn praktische haltes. In de kleine plaatsen langs de lijnen kunt u doorgaans gratis parkeren.

Met de bus

Het busnetwerk is beperkt tot de grote steden en is voor regionaal bezoek geen goede optie.

Feestdagen

1 jan.: nieuwjaarsdag (*Jour de l'an*)

Duurzaam reizen

Uw CO₂-uitstoot blijft laag tijdens wandel- en fietsvakanties: routes zijn er alom. De route naar Santiago de Compostela voert langs Saint-Quentin, Noyon en Compiègne. Fietsen is vooral aantrekkelijk langs de kust, langs de Somme en in de Thiérache. Al aan strandzeilen en paragliden gedacht? Het wordt op de stranden van de Franse westkust veel gedaan. Parkeer in de drukke oorden langs de kust in de zomermaanden uw auto aan de rand en maak gebruik van navettes (busjes) en fietsen. Kijk op www.baiedesomme-zero carbone.org voor de duurzame mogelijkheden in de Baie de Somme. Natuureducatiecentrum Nausicaä in Boulogne-sur-Mer heeft veel aandacht voor ecologiebeheer. Door in restaurants en winkels te kiezen voor regionaal geproduceerde producten beperkt u de transportkilometers die voor veel voedselbereiding hoog is. Streekgerechten en -producten zijn bovendien een belangrijk handelsmerk van de regio. Regionale initiatieven leest u op www.bio-picardie.com, landelijke op www.slowfood.fr. Steeds meer logiesadressen voeren een bewust beleid. Echt een stapje verder gaan Les Mazures, in Beaumetz (ten oosten van Abbeville; www.lesmazures.com) en La Chaise Verte, in La Houssoye (ten zuidwesten van Beauvais; www.lachaiseverte.fr).

Praktische informatie

Pasen (Pâques)

1 mei: Dag van de Arbeid (*Fête du travail*); dan is er vrijwel niets open!

8 mei: Wapenstilstand 1945 (*Armistice 1945*)

Hemelvaartsdag (Ascension)

Pinksteren (Pentecôte)

14 juli: *Quatorze Juillet*, de nationale feestdag

15 aug.: Maria-Hemelvaart (*Assomption*)

1 nov.: Allerheiligen (*Toussaint*)

11 nov.: Wapenstilstand 1918 (*Armistice*)

25 dec.: Kerstmis (*Noël*)

31 dec.: oudejaarsavond (*Saint-Sylvestre*)

Feesten en festivals

Hierna genoemde festivals en evenementen vinden jaarlijks, sommige eens per twee of drie jaar, plaats. Vooral in Nord en Pas-de-Calais wordt carnaval groots gevierd, met de bekende reuzenoptochten (zie blz. 13); in Dunkerque wordt uitzonderlijk uitgepakt. Carnaval valt in deze regio lang niet altijd op de gebruikelijke carnavalsdagen, maar ook wel met Pasen of in de zomer.

Op 1 mei zijn er op heel veel plaatsen activiteiten. Half september is monumentendag (*Journée du Patrimoine*), met activiteiten en speciale openstellingen.

In 2014 begon een bijzondere cyclus evenementen die de Eerste Wereldoorlog herdenkt: tentoonstellingen, lezingen, encenseringen op diverse plaatsen, maar vooral bij slagvelden van de Somme. Ook de plaatsen in Aisne, bij de Chemin des Dames, staan in de schijnwerpers.

Ook 2016 zal een hoogtepuntjaar worden in de oorlogsherdenkingen; op 1 juli 1916 vond bij Albert een van de grootste veldslagen uit de geschiedenis plaats. Een programma tot 2018 ziet u op www.centenaire-somme.com.

Streekfeesten in de Avesnois, de meeste kleinschalig en met een hoofdrol voor de streekkeuken, staan op www.federationdesfetesdeterroir.com.

Januari

1ers bains de mer: 1 januari om 12 uur nieuwjaarsduik. Vooral in Mers-les-Bains; www.ville-merslesbains.fr.

Spectacle équestre à Chantilly: elk jaar wordt op Chantilly een nieuwe hippische show gepresenteerd, in principe loopt die het hele jaar; zie www.domainedechantilly.com.

Caverne du Dragon, Chemin des Dames

Februari

Salon des antiquaires: begin februari grote antiekbeurs in Mégacité, Amiens; www.megacite.fr.

Enduro Le Touquet: motorrijders en hun publiek bevolken het strand voor grote races.

Maart

Salon du chocolat et de la gourmandise: half maart, in de Mégacité van Amiens, fijnproeversbeurs, met chef-koks en een concours voor chocolatiers; www.megacite.fr.

Le Jardin des Boves: 2e helft maart-juni, planten en bloemen in de kalkgangen onder Arras; www.arras.fr.

Nuits du blues: eind maart; bluesnachten zijn al twee decennia cultuuroed in Abbeville, van filmmuziek tot blues-marathon.

Le Festival du Blues autour du Zinc: eind maart is Beauvais het podium van de blues, op diverse locaties in de stad; www.zincblues.com.

Salon international des oeufs décorés: geen garantie dat er een Fabergé-ei als koekoeksjong tussen zit, maar met zekerheid zijn er in Compiègne met grote deskundigheid en in een veelvoud aan technieken versierde eieren, van kippe- tot struisvogeleieren te bewonderen.

Lille Art Fair: maart, sommige jaren in april, www.lilleartfair.com. Europese salon voor eigentijdse kunst waar ruim 20.000 bezoekers op af komen.

April

Pâques au jardin: Pasen in de Potager des Princes in Chantilly. De historische tuin is het decor voor een bijzondere paasversiering. Vanaf eind maart bloeien de 100.000 narcissen; www.potagerdesprinces.com.

Reuzenoptocht Cassel: op 2e paasdag worden Reuze Papa en Reuze Mama door Cassel gedragen, een van de grootste reuzenprocessies van de regio.

Van mei tot oktober brengen veel tuinen in Picardië bijzondere openstellingen en festivals met muziek, theater, circus, dans en lezingen.

Zie het actuele programma op www.jardinsenscene-picardie.com.

Les seigneuriales de Coucy: half april, de middeleeuwen tegen een onverslaanbaar decor: het kasteel van Coucy. Met complete, geüniformeerde wapengildes, paradepaarden, vuurspuwers, muzikanten, valken en een middeleeuws banket op de zaterdagavond.

Cerfs-Volants: half juli vliegerwedstrijden bij Berck-sur-Mer.

Festival de l'oiseau: 2e helft april; het is het hele jaar vogelfeest in de Baie de Somme, maar nu zijn er extra wandelingen met gidsen, lezingen, fototentoonstellingen, muziek en knutselpartijen.

Grande réderie de printemps: eind april wordt in Amiens een van de grootste brocante- en rommelmarkten gehouden van de wijde omtrek, hooguit geëvenaard door die van Lille (september); Begin oktober herhaalt dat spektakel zich; www.grande-rederie-amiens.com.

Sculpture de sable: april-augustus zandkastelen(wedstrijd) op het strand van Le Touquet.

Mei

La Louche d'Or (De Gulden Pollepel): 1 mei, internationaal soepfestival in de wijk Wazemmes (Lille), waar niet alleen soep wordt opgedist, maar ook (straat) podiumkunsten worden vertoond.

1er Mai Fête au jardin des plantes: grote plantenbeurs in Amiens, met groente, bloemen, planten en kruiden, tevens lezingen; in de Jardin des Plantes, waar voor de gelegenheid ook de kassen open staan voor bezoekers.

1er Mai Guise: Familistère de Godin in Guise, een uniek project uit 1867 waarbij fabrieken hun werknemers van sociale

Praktische informatie

huisvesting voorzagen, inclusief tal van voorzieningen. Dag van de Arbeid 2014 werd groots met tentoonstellingen en voorstellingen aangepakt, hopelijk met vervolg in komende jaren.

Festival L'Oise en guiguette: begin mei staat in Noyon, Pont-L'Éveque en Longueuil Annel de rivier centraal, met muziek en theater.

Bourse aux Plantes: begin mei plantendeurs in Saint-Valery-sur-Somme, in de middeleeuwse straatjes; www.jardinherbarium.fr.

Nuit des Musées: half mei museumnacht in de hele EU; www.nuitdesmusees.culture.fr.

Festival de violoncelle de Beauvais: 2e helft mei. Wat is er mooier dan één cello? Een heleboel celli. Concerten en master classes door en met Emanuelle Bertrand, Gauthier Capuçon, Raphaël Wallfisch en andere groten; zie www.festivalvioloncellebeauvais.fr.

Jacqueline, de reuzin van Arras; ze staat met man Colas en kind Dédé in het stadhuis van Arras

Festival Jean de la Fontaine: half mei-half juni in Château Thierry, lezingen, dichtwerken en muziek; www.festivaljeandelafontaine.com.

Couleurs Jazz: 2e helft mei jazz in Arras; www.couleurs-jazz.fr.

Festival International du film animalier (FIFA): mei (ook wel in andere maanden) de mooiste films met dieren in de hoofdrol, in Albert; www.fifa.com.fr.

Fête de la nature: eind mei in natuurparken en tuinen; in het hele land extra activiteiten.

Le Crotoy Jazz Festival: eind mei-begin juni; www.lecrotoyjazzfestival.org.

Festival International des chœurs & voix: eind mei-begin juni stromen koren en solisten naar Abbeville.

L'Oise verte et bleue: eind mei-begin juni extra beweging op wandel- en fietspaden en op het water; www.oise-verteetbleue.com.

Le printemps des arts: eind mei-begin juni ontmoeten kunstenaars en bewonderaars elkaar in Péronne op de beursvloer.

Rendez-vous aux Jardins: eind mei-begin juni, opentuinendag in het hele land. Dan zetten ook zelden geopende tuinen hun poorten open; www.parcsetjardins.fr.

Juni

Les Journées de la Rose: begin juni in de Abbaye de Chaalis staan de rozen vol in bloei; tevens drukbezochte beurs, met specialisten en kunstenaars; www.les-journees-de-la-rose.com.

Lille Piano(s) Festival: juni, www.lillepianosfestival.fr. Een concertreeks met internationaal befaamde pianisten die stukken van veel Franse maar ook buitenlandse componisten spelen. Met medewerking van het Orchestre National de Lille.

Prix du Jockey Club: half juni groots hippisch racespektakel op het parcours van Chantilly; bij de Prix de Dia-

ne Longines draagt het elegant geklede publiek hoeden, Engelse stijl dus; www.france-galop.com.

Illuminations cathédrales: juni-sept. bijzondere lichtshows op de kathedraal van Amiens en Beauvais (zie 8 blz. 74 en blz. 111).

Chés Wepes: juni-juli volop straattheater en muziek in en rond Corbie; www.tourisme-corbie-bocage-3-vallees.com.

Festival de la BD: 2e week juni, tientallen schrijvers en heel veel lezers komen naar het stripfestival van Amiens www.bd.amiens.com.

Médiévales de Laon: half juni, de middeleeuwen herleven in Laon.

Le Festival des forêts: half juni-half juli, klassieke en jazzconcerten op mooie locaties in Compiègne, zowel binnen als buiten; www.festivaldesforets.fr.

La Rue est à Amiens: 2e helft juni, stadsfeest van Amiens met volop straattheater; www.larueestaamiens.com.

Kite Surf Challenge: 2e helft juni kitesurfwedstrijden in de Baie de Somme.

Marché sur l'eau: 2e helft juni, als in de 19e eeuw komen de groenteverkopers per platbodem uit de Hortillonages in Amiens. Tot half oktober staat er kunst in de tuinen (zie ook blz. 71).

Transbaie: juni, uitdagende hardlopedwedstrijd door de drassige Baie de Somme, 6-20 km; www.transbaie.com.

Fête des roses de Gerberoy: 3e zondag in juni, rozen en rozenmeisjes in een rozendorp en -tuin; www.gerberoy.info.

Palais en Jazz: eind juni jazzfestival in Compiègne; www.palaisenjazz.com.

Juli

Le Marché aux fruits rouges: begin juli feest van het rode fruit in Noyon, alleen al goed voor 250 ton kersen per jaar.

Fête du Nautisme: begin juli landelijke watersportdag. U ziet op www.fete.dunautisme.com de activiteiten die ook de rest van het jaar plaatsvinden.

Pardon de la Batellerie: 1e weekend ju-

Esprit de Picardie is een tijdschrift, met ook een Nederlandse versie, met inbreng van bewoners. Er staan interviews in met kunstenaars, ambachtslieden, hoteliers en cheffoks maar ook veel tips voor evenementen. De website is ook heel uitgebreid en actueel; www.espritdepicardie.com.

li, herinnert aan de historische scheepvaart bij Longueil-Annel (zie blz. 92).

Coucy à la Merveille: juli; het middeleeuwse kasteel van Coucy-le-Château-d'Auffrique is podium en decor voor middeleeuwse activiteiten en feesten; www.coucyalamerveille.com.

Son et Lumière Montreuil-sur-Mer: eind juli-begin augustus bij de citadel, gebaseerd op *Les Misérables* van Victor Hugo.

Augustus

Triathlon de la baie: begin augustus in de Baie de Somme.

Fête de la mer: 1e helft augustus in de Baie de Somme, een ode aan de schippers in de vissersplaatsen Saint-Valery-sur-Somme en Cayeux-sur-Mer. Met kerkdiensten voor op zee geblevenen, vlootschouwen en braderie.

Fête de la Flamiche et du Maroilles: half augustus folkloristisch feest in Maroilles, met meer dan alleen kaas.

Son et Lumière Gravelines: meestal 2e helft augustus, historisch licht- en geluidspektakel.

Son et Lumière Ailly-sur-Noye: augustus-september lichtspel en theater op / rond de vijver; www.aillysurnoye.com.

Montgolfière: 3e week augustus groots luchtballonnenfestival in Amiens; feestpatroon is Jules Verne.

Foire à fromages: eind augustus-begin september kaasfeestijn in La Capelle, met veel serieuze proevers en makers; www.foire-aux-fromages.com.